

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐν τῇ λαῷ θρῆσκονται ἡμᾶ
δαίτη πῶς δὲ φοβᾶται τὴν
ἀλήθειαν — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φη-
σικούς της κανόνες.

ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ζ΄.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 31 ΤΟΥ ΜΑΗ 1909

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΠΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 346

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Οἱ καημοὶ τῆς Διμνοθά-
λασσης.
ΦΩΤΟΣ Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ. Ἐγωισμός (συνέχεια).
ΝΤ' ΑΝΟΥΝΤΣΙΟ. Ἡ Τροκοντα (συνέχεια).
ΙΣΙΟΝΑΣ. Γραφῆς λιγύλογος.
ΤΣΟΥΝΗΣ ΚΛΑΔΑΣ. Τὸ ἔργο τοῦ Κόντου.
ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ. Οἱ Μιστριώτηδες τῆς Κρήτης.
ΣΚΟΥΠΙΔΙΑΡΗΣ. Μαργαριτάρια ἀπὸ ἑνα λόγου τοῦ κ.
Στάη.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ — ΧΡΟΝΙΚΟ
ΒΑΘΜΑΔΙΑΤΙΚΟ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — Ο,ΤΙ ΘΕ-
ΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΟΙ ΚΑΗΜΟΙ ΤΗΣ ΔΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ

(20—31 τοῦ Δεκέβρη τοῦ 1907)

30

ΤΙ ΔΕΝΕ ΟΙ ΜΩΛΟΙ

Οἱ μῶλοι ; ζοῦνε οἱ μῶλοι, συντυχαίνουν,
σάμπως μὲ μάνα γῦρο τους κοιτᾶνε δακρυσμένα,
χαρὲς κρατᾶν, καημοὶ τοὺς δένουν,
καὶ γράφονται κὶ ἀπάνου τους τῆς μοίρας τὰ γραμ-
μένα.

— Ἐγὼ εἶμαι ὁ χτυπημένος, λέει ὁ ἕνας,
ἀπὸ τοὺς χτύπους τῆς καρδιάς·
εἶμαι ὁ καλὸς τοῦ νοῦ καὶ τῆς παρθένας·
καὶ μὲ πλουμίζεις, Ἐρωτα, κὶ μ' ἀναφροσπατᾶς.

— Ἐγὼ εἶμ' ὁ ἀγοπημένος, λέει κὶ ὁ ἄλλος,
τῶν παιγνιδιάρικων παιδιῶν,
κὶ ἀπὸ τοῦ κόσμου τὰ μικρὰ μεγάλος.
φέγγω μὲ τὸ γαλήνεμα τῶν μιλάβων οὐρανῶν.

— Κ' ἐγὼ εἶμαι καλαφάτης, δουλεντάδες,
μαῦρος ἀπὸ τὴν πίσσα ἐγὼ·
καὶ οὐς ξεπροβοδῶ σὰν τὶς νυφάδες.
μὲ τᾶρανα, προατόβγαλτα καΐκια, στὸ γιολό.

— Τὰ ξύλα ἐγὼ γεροκομῶ τὰ τρύπια
καὶ τὰ παρατημένα, δῶμέ !
Σαρμάτωτα κὶ ἀπόστρατα κ' ἐρείπια,
τὰ ψίχονλα τῆς θύμησης μοιράζετε μ' ἐμέ.

— Μόνος μὲ τὴν ἀπάτητη ἀμμονδιά μου
κ' ἐγὼ κανεὶς νὰ μὲ γνωιστῆ.
Μὰ ὦ θάλασσα τετραπλετῆ, μπροστά μου
παρηγοριά, συντρῶφισσα, καὶ καταλύτρα Ἐσοῦ !—

Ἦ γνωριμίες, φωλιές, πατρίδες πρώτες,
φυκοστεφάνωτοι γιολοί, ρηγοδαρμένοι μῶλοι,

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

ΓΑΛΑΤΕΙΑ Σ. ΑΛΕΞΙΟΥ

πάντα οἱ καημοὶ μου ταξιδιωτῆς,
πάντα γι' αὐτοὺς καθέννας σας κὶ ἄπονα ἀραξοβόλι.

31

ΤΟ ΔΑΣΟΣ

Ἦ δάσος μεγαλόπρεπο βασιλικὸ καὶ μ' ὄλη
τῆς πρώουνης χιλιόδιπλης πορφύρας σου τὴ δόξα,
τὴ δόξα σου τὴν ἄκουσα· δὲ σὲ εἶδα, δὲ σὲ ξέρω.

— Ἐγὼ ἀπὸ τᾶκρογάλλι σου κ' ἐγὼ ἀπὸ τῆ ρηχιά σου
γνωρίζω, ὦ λιμνοθάλασσα, τὸ στοιχειωμένο δάσος
ποῦ τὸ φυτεύει ἀποβραδὶς καὶ ποῦ τὸ ξεφυτεύει
στὰ πλάγια τοῦ ἀκροούραου καὶ στοῦραου τοὺς
κάμπους

ὁ γήλιος ὁ αὐτοκράτορας ποῦ πάει νὰ βασιλέψη
γιὰ μιὰ νυχτιά σὶ τὰ τάρταρα, τὸν κόσμον ἀπαρτώντας,
καὶ ἡ θάλασσα τοῦ γίνεται φρεγάδα, καὶ τὸν πάει !

32

Η ΝΥΧΤΑ

Κεπαρισσομαστόρευτη μὲ τῆσπερ σου μοιράκι,
μιὰ συντροφιά πορθενική, φελούκα ἀρχοντική,
σὲ χαιρετᾶ μιὰ λιγερὴ σοῦ κυβερνᾶ τὸ δουάνι·
μὰ ἡ νύχτα, ἡ νύχτα εἶναι κακή.

Σὲ βροίσκεν ἡ νύχτα ἀργή, δετῆ, καὶ σὲ ξεπαρθενεύει,
τοῦ ξεσκιαμένου γίνεσαι καὶ τοῦ ληστῆ φωλιά,

μιὰ τρέπα τὸ κορμάκι σου σκληρὰ τὸ σημαδεύει,
καὶ τὰ νερά εἶναι πῶς σκληρὰ.

33

ΠΑΡΑΜΙΑΝΤΟ

Διμνοθάλασσα μὲ τὰ κοτακάδια,
κακομύριστα, μαῦρα, γλιστερὰ.
Μέσα μου κίποινα βάρδια, πάθια, ἀγκάδια,
μέσα μου... ὦ δυστυχία μου ! ὦ δυστυχία !

Ἐρρω παιδί, ποῖός μ' ἔρωξ' ἐδῶ πέρα ;
Ἦ λογισμὸς μου ἀρρώστια· δὲ μπορῶ...
Ποῦ εἶν' ὁ πατέρας μου ; ποῦ εἶσαι, μητέρα ;
Ἐλεῆστε με τὸν ἀμορτωλό.

34

ΚΑΙ ΠΩΣ ΝΑ ΜΗ ΣΕ ΘΥΜΗΘΩ ;

Καὶ πῶς νὰ μὴ σὲ θυμηθῶ ; χτυπήστε ὅλες οἱ λύρες
γιὰ τὴ φεγγαροπόρσωπη ! Τὰ δῶρα τὰ περίσσια,
γλύκα καὶ ἄερα καὶ φωνή, τῆς λίμνης τῆς τὰ πῆρες·
καὶ τὸ τραχὺ τῆς ἀρετῆς ἀπὸ τὰ Καρπενήσια.

35

ΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ

Τὸ ἀζωγράφιστο φεγγάρι,
τῶν οὐνείρων ὁ Χριστός,
εἶναι ἀπάνου ἀπὸ τὰρδόνια,
μουσική του εἶναι τὸ φῶς.

Εἶναι πῶς πολὺ ἀπὸ τὰστρα,
καὶ σὰν ὄραμα, κὶ ἀνθεῖ,
κ' εἶναι σὰν τὰ περιβόλια
τῆς Ἀρμίδας· κλεῖ

τὰ λιγώματα, τὰ μάγια,
τὰ σαλέματα τοῦ νοῦ,
τὸ φεγγάρι τῆς θυσίας,
τὸ φεγγάρι τοῦ καημοῦ,

τῶν ἐρωτοχτυπημένων
ὁ καλὸς πνευματικός,
ποῦ πονεῖ καὶ νυχτερεύει,
κ' εἶναι ἀναπαμὸς...

36

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

Ἀπὸ τὴ φεγγαρόβρυση γλυκαναβρούστε, οἱ ὕμνοι !

Ἦ ξωτικός ὁ βασιλιάς,
τὸ λαγγεμένο τὸ Φεγγάρι,

παντρεύεται τη γελανή, την ψεροπούλα Αίμνη.
 Μέσ' απ' τη φιλιότητα σου γαίτα τραγουδάς
 του γάμου το τραγούδι, ώς αις λυράρη.
 Στοιχειού τεχνίτη δούλεμα πού φόρεσε τομπάρι,
 πιεμένο από τις τρεμονίες του άποσπερίτη άχτίδες·
 σου χάρισε υπερευχινές ξωθιές γαλανοφρύδες·
 της μυστικής του χώρας το λογίρι
 στα πόδια σου το σώλιασε, γαλανομάτα Αίμνη.

*Από τη φεγγαρόβρυση γλυκαναβρούστε, οι ύμνοι!

*Ήρθε ο γεμπερός· δπου περνά
 θάματα σπέρνει, μαγικές πεντάλφες δλο γράφει
 και το κομάκι από διομόντι· και τρυπά
 το ψάρι πού είναι από χουσαφι·
 και τα καλάμια σου φλωριά της τραχηλιάς σου, Αίμνη,
 και τάχαμνδ άρμουρούδι
 και κείνο κρίνο λίκκαλο· κάθε πνεή, τραγούδι.

*Από τη φεγγαρόβρυση γλυκαναβρούστε, οι ύμνοι!

Βροχή από ζι φειρόπειρα κι από μαυρογαίρα.
 Του τοπαζιού οι φατοματικές, τάχρόγελα του άχάτη.
 Σμυράνδι άτόφιο ή βίρακα σου, ξινθδ μελισσοομάρι
 παιδόπουλα *Ερωτόπουλα σ' άκοιουθάνε, και άπι
 λιοκόρο φίδι σέλλωσες, τού δνειρον καθαλλάξη!
 Πέρα άρμενίζει διάλοτρογη μη στοιχειωμένη άρμίδα·
 κι από τη χώρα ως τη φτωχή ψιράδικη πελάδα,
 δλα φεγγαροπρόσωπα και πνεμάτι δλα, Αίμνη.

*Από τη φεγγαρόβρυση γλυκαναβρούστε, οι ύμνοι!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΕΓΩΪΣΜΟΣ*

Ο άνθρωπος βρισκόμενος στο πρώτο στάδιο της ανάπτυξης του, το κυνήγετικό, είναι έκτεθειμένος σε μύριων ειδών κινδύνους, και σε μια αδιάκοπη πάλη με θηρία και μ' όμοιους του. Τοτε είναι το πρώτο έλατήριο, όπως λέει κι ο κ. Δ., πού τον έσπρωξε στον κοινωνικό βίο, γιατί ο άγριος πόλεμος κ' ή μικρή του δύναμη τον ανάγκασαν να ζήση μ' άλλα ζώα του είδους του, και να εύκολόνη έτσι τον άγωνα της ζωής. Το ένστικτο λοιπόν του ατομικού εγωισμού, φανερώνεται δώ δημιουργός της κοινωνίας. Η άρχέγονη όμως αυτή κοινωνία δεν έμεινε στάσιμη, καθώς ξέρουμε. Γέννημα του εγωισμού, όπως είπαμε, άρχισε σιγά σιγά να εξελίσσεται, με

*) Η άρχή του στο περιμένο φύλλο

σκοπό το να υπερτερή πάντα και καλύτερα, το αιδερένιο αυτό ένστικτο του ατομικού συμφέροντος. Έτσι, ή κατανόηση, πώς ο άγώνας της ζωής θα γινόταν εύκολότερος, με το ήμέρωμα των πιδ επιδεχικών σ' αυτή τη δουλειά ζώνων, και με την εκμετάλλεσή τους, έσπρωξε τον άνθρωπο στην ποιμενική ζωή, και δημιουργήθηκε το ποιμενικό στάδιο της κοινωνίας. Η ΐδια όμως πάντα ανάγκη της καλύτερης του τρόπου της ζωής, ή ΐδια πάντα ώθηση για καλύτερες συνθήκες, πού υπαγορεύονταν από το εγωιστικό ένστικτο, έρριξαν και τοουτο το κοινωνικό στάδιο στη φορά της εξέλιξης, όπως και κάθε άλλο πού το άκολουθήσε. Η όρμη για την εκμετάλλεση του πλούτου της γής έφερε το γεωργικό στάδιο, κ' ή ανάγκη της τελειοποίησης των εργαλείων, ή εγωιστική ανάγκη της πρόδου της τεχνικής, έκανε να εξελιχθή το στάδιο αυτό, στο βιομηχανικό, πού περνούμε τώρα.

Βλέπουμε λοιπόν μια συνεχή εξέλιξη της κοινωνίας, αναγκαία και αναπόφευκτη, γιατί την ζητάει αυτή ή φύση της, αυτή ή ανάγκη του ατομικού εγωισμού, πού τη δημιουργήσε. Το ένα στάδιο διαδέχεται το άλλο όχι από εκφυλισμό, όπως λέν οι νατουραλιστες, αλλά γιατί παρουσιάζει συνθήκες συμφερότερες στον ατομικό εγωισμό, απ' ότι παρουσιάζε το προηγούμενό του, γιατί είναι καλύτερο και ταριαστώτερο από κείνο. Η κοινωνική εξέλιξη λοιπόν, ή δημιουργία δηλ. από καινούργια στάδια, είναι ανάγκη αυτής της ΐδιας κοινωνίας, και καμιά ύπολήτως δύναμη δεν είναι ικανή να σταματήσει το δρόμο της.

Έτσι, ανεξάρτητα από κάθε ξένη θέληση, προχωράει ή κοινωνία. Και τα άτομα, ξεχωριστά το καθένα, δεν παίζουν κανένα άπολύτως ρόλο έναντι στην εξέλιξη αυτή, όπως φαίνεται απ' έσα είπαμε πάρα πάνω. Προσαρμόζουν μόνο κάθε φορά τον εγωισμό τους με τον εγωισμό της κοινωνίας πού θα βρεθούν, και την άκολουθούν στο δρόμο της. Είναι σαν το νερό, πού φινάνει το ποτάμι, κι όμως το άκολουθεί στο ρεύμα του. Το άτομο λοιπόν, μόλις γεννηθή, θα συμμορφωθή με τις κοινωνικές περιστάσεις, πού θα βρη, θα πάρη τα καλά τους και τα κακά τους, την ήθική τους εν γένει, και ή άκολουθήση άσυναίσθητα την κοινωνική εξέλιξη, γιατί είναι άδύνατο να κάνη άλλως, επειδή, όπως είπαμε παραπάνου, ή κοινωνία αν και άπαρτίζεται από άτομα, είναι όμως, για το καθένα τους, μια

μάζα έντελως ανεξάρτητη απ' αυτό μονάχο, π' τραβώντας δλα τ' άτομα μαζί της, προχωράει το δρόμο της, γιατί άκολουθεί το ένστικτο του ατομικού εγωισμού, πού τότε γέννησε. Το ένστικτο αυτό υπάρχει σ' δλα τάτομα ανεξαιρέτως, κι αυτό είναι το ρεύμα, πού σπρώχνει την κοινωνία στην εξέλιξη της.

Έπειδή όμως, όπως είπαμε, κάθε καινούργιο κοινωνικό στάδιο είναι άνώτερο από το προηγούμενό του, γιατί, σαν εξέλιξη εκείνου, παρέχει πλουσιώτερα τα τεχνικά μέσα, κι άλαφρόνει κατά πολύ τον άγωνα της ζωής, γι' αυτό πρέπει να παραδεχτούμε τώρα, πώς και τα άτομα, πού άνήκουν στα πιδ προχωρημένα κοινωνικά στάδια, είναι, κατά φυσικό νόμο, άνώτερα από τάτομα των προηγούμενων σταδίων. Κάθε καινούργιο κοινωνικό στάδιο δίνει μόν εύρύτερη αντίληψη της ζωής από το προηγούμενό του, με τα άνώτερα τεχνικά του μέσα, κι αυτή ή αντίληψη της ζωής, πού επιδρά άμεσα στα άτομα του, αξιάνει τον πνευματικό τους δριζοντα, και τα κάνει πνευματικώς άνώτερα από τάτομα του προηγούμενου. Η εύκολη επικοινωνία λ.χ. των άτόμων άπομακρυσμένων μερών μεταξύ τους, με τα προχωρημένα μέσα παραγωγής και συγκοινωνίας, πού διαθέτει το τωρινό μας κοινωνικό στάδιο, αξιάνει άναμφίβολα την πνευματική κατάσταση και των δυνών, με την άδιάκοπη επίδραση του ενός στο άλλο, πού άποτέλεσμά της είναι ή νίκη των ισχυρότερων, δηλ. των άνώτερων στοιχείων. Κανείς δέ ή' άρνήθη βέβαια, πώς ή πρόοδο της τεχνικής εξέλιξης ρίχνει πολλές πρόληψες, πού καθέροναν τα προηγούμενα στάδια, και πώς ή τελειοποίηση των εργαλείων επιτρέπει την εύδακίμηση, και την πρόοδο επιστημών, πού είναι άδύνατο να φανερωθούν με τάρχέγονα, χοντρά μέσα. Κάθε συγκριτική, λοιπόν παρατήρηση δού έποικονδηποτε κοινωνικών σταδίων, ή ή έύρη άναγκαστικώς γιά άποτέλεσμα, κείνο πού ύποστηρίζεμε πάρα πάνω, πώς δηλ. ή εξέλιξη της κοινωνίας, είναι και εξέλιξη του ανθρώπου, και πώς ή πρόοδο της τεχνικής φέρνει πρόοδο της επιστήμης, καταστραφή των προλήψεων, εύρυνση δηλ. του πνευματικού επίπεδου του ανθρώπου. Απ' δλα αυτά βγαίνει το συμπέρασμα: πώς ή ΐδεολογία και ή πνευματική εν γένει ανάπτυξη δεν είναι τίποτα άπόλυτα, τίποτα έξω από τόπο και χρόνο, παρά ένα αναγκαιό άποτέλεσμα, ένα αναπόφευκτο έποικονδηποτε της πρόδου των κοινωνικών

GABRIELA Δ' ΑΝΝΟΥΝΤΣΙΟ

Η ΤΖΟΚΟΝΤΑ*

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ μεταφράστης

ΣΚΗΝΗ Δ'.

(*) Λούκιος Σεντάλος χαμογελά δειλά δειλά, γυρίζοντας άκόμα το φιλιατό άνάμεσα στα δάχτυλά του. ένφ ή Σουλβία βάζει τα πόδια σ' ένα ποτήρι Κ' οι δύο τους, μες τη σιγαλιά, άκούνε τις καρδιές του να χτυπούνε μ' άγωνία. Ο ήλιος γέροντας χουσώνει το δωματίου. Από το έννοιμα του παρθεριού φαίνεται ο οθρανός χλωμασμένος· το Σάν Μινιάτο φεγγαβολάει στο ψήλωμα· γλυκός είν' ο άέρας, δίχως άλλωγή.)

ΛΟΥΚΙΟΣ (κυντάζοντας στον άέρα, άφουγκραζόμενος, χαμηλόφωνα) Είναι μια μέλισσα μέσζ στην κάμαρα.

*) Η άρχή στον αριθμό 344.

ΣΥΑΒΙΑ (άνασηκλώνοντας το πρόσωπο). *Μια μέλισσα;

ΛΟΥΚΙΟΣ. Ναι, δεν άκοις;

(Τεντώνουν κ' οι δύο την άκοή στο βούδιμα)

ΣΥΑΒΙΑ. Καλά λές.

ΛΟΥΚΙΟΣ. Ίσως την έφερες έσύ, με τα τραντάφυλλα.

ΣΥΑΒΙΑ. Αδρά, τάχει κομμένα ή Μπατάτα...

ΛΟΥΚΙΟΣ. Την άκουσα να γειξ πρώτύτερα, κάτω στον κήπο

ΣΥΑΒΙΑ. Τι χαρά πού πήρε πού γύρισε στο σπίτι της!

ΛΟΥΚΙΟΣ. Καλό εΐτανε πού τη στείλατε μακριά τότε.

ΣΥΑΒΙΑ. Έγινε πιδ όμορφη και δυνάμωσε πού άνάσανε τη μυροδιά των πεύκων. Τι καλή πού θα είναι ή άνοιξη στην Μπούκκα του Άρνου! Δεν ήθελες να πξς εκεί, λίγο;

ΛΟΥΚΙΟΣ. Έκει, στη θάλασσα... Θα σου έρρεσε;

(* Η φωνή και των δύο τους παραλλάζει με μια μικρή τρεμούλα.)

ΣΥΑΒΙΑ. Να περάσω εκεί μιά άνοιξη, εΐτανε πάντα τόνειρό μου.

ΛΟΥΚΙΟΣ (πυγμένος από τη συγκίνηση). Το δικό σου τόνερο είναι το δικό μου, Σουλβία (Το φυλαχτό του πέφτει από τα χέρια.)

ΣΥΑΒΙΑ (σάβοντας μ' όρμη να το σηκώσει) *Αχ, τάφητες κ' έπεςε! Θα τόνερε κανείς κακό προμήνυμα... Κούττα. Το βούζω στο κεφάλι άπάνω της Μπέτας. *Μικρό σα διαμάντι, μεγάλο σα γραφό της Μέλρας! (* Ακουμπά άλοφραά-λοφραά το φυλαχτό άπάνου στο μάτω των πόδων.)

ΛΟΥΚΙΟΣ (άπαλώνοντας τα χέρια του προς τη Σουλβία, σα να δέεται.) Σουλβί μου! Σουλβία!

ΣΥΑΒΙΑ (τρέχοντας σιμά του.) Έχεις τίποτα; Έγινες χλωμότερος... Α, έχεις κοπιάσει παραπολύ σήμερα, εΐσαι παραπολύ κουρασμένος. Καθισ' έδω, άθησε. Θέλεις ένα κόμπο από κείνο το δυνκωτικό; Σου ήρθε ζάλη; Δέ μπορείς; Πές μου.

ΛΟΥΚΙΟΣ (πατώντας τα χέρια της, μ' άγάπης λαχτάρα.) *Οχι, όχι, Σουλβία· ποτε δεν έννοιωσα τον έκυτό μου τόσο καλά... Έσύ, έσύ καθισε, καθισ' έδω· κ' εγώ στα πόδια σου, επιτέλους, μ' δλη την ψυχή μου, για να σε λατρεύω, να σε λατρεύω!

(* Εκείνη αφήνεται να πέση στο διβάνι κι αυτός στα γόνατα εμπρός της. Εκείνη είν' όλη τρεμούλα και λαχτάρα, και βάζει τα χέρια της στα χείλη του ά-